

транспортування, а й зібрати й оформити необхідні документи щодо стану здоров'я тварини чи птаха. Хоча процес збирання вказаних документів є тривалим, проте дуже важливим, так як пов'язаний з юридичною відповідальністю власника тварини у випадку нанесення нею шкоди під час авіаперевезення, забезпечують безпеку та комфортність перельоту особам, які отримують авіаційні послуги.

Література

1. Про затвердження Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу: наказ Міністерства інфраструктури України від 30 листопада 2012 р. № 735 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2219-12/print1443100114311832>

2. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>

УДК 341.229:656.7.071.1(043.2)

Ковальова В. О., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Череватюк В. Б., к.і.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КОСМОНАВТІВ У МІЖНАРОДНОМУ КОСМІЧНОМУ ПРАВІ

Космос – це синонім астрономічного визначення Всесвіту. Розрізняють далекий космос – світ зірок і галактик, і ближній космос, що включає «навколоземний» простір. Освоєння космічного простору (простір, що знаходиться за межами земної атмосфери) привело до суттєвих змін у підходах до забезпечення міжнародного правопорядку, що обумовлено як інтернаціональним характером космічної діяльності, так і глобальними наслідками від неї, насамперед, для забезпечення сталого розвитку. Це стало однією з причин виникнення одного з напрямів міжнародного права – міжнародного космічного права.

На думку Пронюк Н. В., міжнародне космічне право – це сукупність міжнародно-правових принципів та норм, які встановлюють режим космічного простору та небесних тіл і регулюють відносини між державами, міжнародними організаціями і комерційними фірмами у зв'язку з дослідженнями і використанням космосу» [4].

Об'єктами міжнародного космічного права вона визначає все те, з приводу чого суб'єкти міжнародного космічного права можуть вступати в міжнародні правовідносини, тобто космічний простір, Місяць та інші

небесні тіла, космонавти, штучні космічні об'єкти, наземні компоненти космічних систем, результати практичної космічної діяльності, космічна діяльність, форми співробітництва держав у космічному просторі, відповідальність за збитки від правомірної космічної діяльності тощо [4].

Космонавт – це спеціально підготована людина, що здійснює політ у космічному просторі, людина, яка проводить випробування та експлуатацію космічної техніки в космічному польоті. В договорі про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (далі – Договір) у ст. V розглядають космонавтів як посланців людства в космос [5].

У ст. 10 Угоди про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах 1979 р. визначається, що держави розглядатимуть будь-яку людину, що перебуває на Місяці, як космонавта у значенні ст. V Договору, а також як члена екіпажу космічного корабля у значенні Угоди про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір [2].

Визначення космонавтів як посланців людства в космос, з одного боку, накладає на них зобов'язання не займатися діяльністю, несумісною з інтересами всього людства, а з іншого боку, зобов'язує держави вживати всіх можливих заходів для охорони їх життя і здоров'я. Космонавти, незалежно від їх громадянства, знаходяться під юрисдикцією і контролем держави реєстрації космічного об'єкта, що зазначено у ст. 8 Договору: «Держава-учасниця Договору, до реєстру якої занесено об'єкт, запущений у космічний простір, зберігає юрисдикцію і контроль над таким об'єктом і над будь-яким екіпажем цього об'єкта під час їх знаходження в космічному просторі, у тому числі і на небесному тілі» [2].

Договором про космос 1967 р. передбачено, що при здійсненні діяльності в космічному просторі та на небесних тілах космонавти однієї держави зобов'язані надавати всю можливу допомогу космонавтам інших держав [1].

На держави покладається обов'язок негайно інформувати інші держави і Генерального секретаря ООН про встановлені ними явища в космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, які можуть створити небезпеку для життя та здоров'я космонавтів [5].

Нині діючі правові норми в галузі міжнародного космічного права, а саме норми, визначені в Угоді про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених в космічний простір і Договорі 1967 року (ст. V) зобов'язують держави вживати всіх можливих заходів для рятування та надання необхідної допомоги екіпажу космічного корабля, який приземлився на чужій території в результаті аварії, лиха, вимушеної або ненавмисної посадки. Такому екіпажу повинні бути забезпечені безпека і негайне повернення «державі, у реєстр якої

занесений їхній космічний корабель» [1] або «представникам влади, що здійснили запуск» [3].

Якщо потерпілий аварію екіпаж космічного корабля виявиться у відкритому морі або на території, яка не належить ніякій державі, то відповідно до Угоди про рятування держави, які в змозі це зробити, повинні надати, у разі необхідності, допомогу у проведенні операцій з пошуків і рятування такого екіпажу [3].

Мають свої особливості норми пов'язані з поверненням космонавтів. Відповідно до Договору про космос, екіпаж космічного судна після завершення іноземною державою операцій з їхнього пошуку та рятування повинен бути негайно повернутий державі, до реєстру якої занесено космічне судно. Держави не можуть затримувати екіпаж космічного об'єкта або іншим чином перешкоджати його поверненню. За Угодою про рятування космонавтів, повернення космонавтів та повернення об'єктів, що запускалися у космічний простір, екіпаж космічного судна повинен повертатися представникам влади, яка здійснювала запуск. Таким чином, Угода розширює коло суб'єктів, яким здійснюється повернення космонавтів, додаючи до них і міжнародні міжурядові організації, що здійснювали запуск [5].

Варто сказати, що питання, пов'язані із здійсненням юрисдикції щодо космонавтів, що зробили вимушену посадку на території іншої держави, поки ще не врегульовані спеціальними нормами міжнародного космічного права. У більш віддаленій перспективі, мабуть, постане завдання створення міжнародної рятувальної служби для проведення операцій як у космосі, так і на Землі.

Література

1. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла від 27.01.1967 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_480

2. Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах від 27.01.1967 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_480

3. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених в космічний простір від 22.04.1968 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/pravonsau.nsf>

4. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право / Н. В. Пронюк. – К.: КНТ, 2010. – 280 с.

5. Репецький В. М. Міжнародне публічне право: підруч. / В. М. Репецький, В. М. Лисик, М. М. Микієвич, А. О. Андрусевич, О. В. Буткевич; ред.: В. М. Репецький; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2012. – 437 с.